

การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน
ของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2*

TEACHERS' PARTICIPATION IN SCHOOL MANAGEMENT AFFECTING
TEACHERS' WORK EFFECTIVENESS OF SPECIAL EDUCATION CENTERS
UNDER THE SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION GROUP 2

รัตนภรณ์ เกตุบำเพ็ญ¹, ทิวัตต์ มณีโชติ²

Rattanaporn Ketbampen¹, Tiwat Maneechot²

¹⁻² คณะครุศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

¹⁻² School of Education, Panyapiwat Institute of Management

Corresponding Author's Email: Rattanaporn.ketbampen@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ และ 4) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 จำนวน 234 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูศูนย์การศึกษาพิเศษโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3) การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) การมีส่วนร่วมในการบริหารของครู 4 ด้าน ได้แก่ การประเมินผล การ

* Received 30 January 2026; Revised 10 March 2026; Accepted 11 March 2026

ดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการตัดสินใจ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูได้ร้อยละ 74.20 โดยสามด้านส่งผลทางบวกและด้านการตัดสินใจส่งผลทางลบ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมในการบริหาร, ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู, ศูนย์การศึกษาพิเศษ

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the level of teachers' participation in administration in Special Education Centers, 2) to examine the level of teachers' work performance effectiveness in Special Education Centers, 3) to investigate the relationship between teachers' participation in administration and their work performance effectiveness, and 4) to examine the participation in administration of teachers affecting their work performance effectiveness in Special Education Centers under Group 2 of the Bureau of Special Education Administration. The sample used in this research consisted of 234 teachers from Special Education Centers under Group 2 of the Bureau of Special Education Administration, obtained through stratified random sampling. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The research findings revealed that: 1) overall, teachers' participation in administration in Special Education Centers was at a high level, with the operational aspect having the highest mean and the decision-making aspect having the lowest mean; 2) the overall effectiveness of teachers' work performance was at a high level, with classroom management and learning environment management having the highest mean, while research and development of learning innovations had the lowest mean; 3) all aspects of teachers' participation in administration were positively correlated with overall teachers' work performance effectiveness at the .01 level of statistical significance; and 4) four aspects of teachers' participation in administration—evaluation, operation, benefit sharing, and decision-making—together explained 74.20 percent of the variance in teachers' work performance effectiveness, with three aspects having positive effects while decision-making had a negative effect.

Keywords: participation in administration, teachers' work effectiveness, Special Education Centers

บทนำ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม และจิตสำนึกความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกตามวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ทั้งนี้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570 ที่มุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของประเทศ การบริหารจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลและความยั่งยืนของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาพิเศษที่ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างรอบด้าน

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบร่วม การสื่อสารที่มีประสิทธิผล และการทำงานเป็นทีม ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาโดยรวม (สุพันธุ์ เชิดชัย และ ชารินทร์ รัตนานนท์, 2566) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานวิจัยและรายงานด้านการพัฒนาครู พบว่ายังมีข้อจำกัดด้านระบบการบริหารและการพัฒนาบุคลากร เช่น การขาดระบบการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง รูปแบบการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง และการบริหารที่ยังไม่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ส่งผลให้การปฏิบัติงานของครูยังไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาและบริการสนับสนุนแก่บุคคลที่มีความพิการตลอดช่วงชีวิต ซึ่งต้องเผชิญกับความหลากหลายของผู้เรียน ความแตกต่างด้านทรัพยากร บุคลากร และบริบทของพื้นที่ ส่งผลให้การบริหารจัดการในบางศูนย์ยังไม่สามารถบรรลุวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างเต็มที่ (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551) โดยเฉพาะศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ซึ่งมีจำนวนบุคลากรและผู้เรียนจำนวนมาก จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล เพื่อให้การจัดการศึกษาตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ

การศึกษาวิจัยในประเด็นนี้จะช่วยสร้างองค์ความรู้เชิงประจักษ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง การมีส่วนร่วมในการบริหารกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการ กำหนดนโยบายและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมเป็นฐาน อันจะ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาพิเศษให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู และชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่ม สถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่ม สถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับ ประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2
4. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูและ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สามารถสรุปสาระสำคัญได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหาร

การมีส่วนร่วมในการบริหาร หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีบทบาทใน กระบวนการบริหารตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การประเมินผล และการ ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ ความ รับผิดชอบ และความผูกพันต่อองค์กร (สุเมธ งามกนก, 2564) โดยเฉพาะในบริบทของ สถานศึกษา การมีส่วนร่วมของครูถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารและ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

2. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู

ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู หมายถึง ความสามารถของครูในการปฏิบัติหน้าที่ ตามบทบาทอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การพัฒนาตนเอง และการทำงานร่วมกับชุมชน (อัครเดช ไม้จันทร์, 2560) โดยประสิทธิผลของครูในศูนย์การศึกษาพิเศษต้องอาศัยการทำงาน เชิงบูรณาการ ความร่วมมือ และความเข้าใจในความต้องการเฉพาะของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการบริหารและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู

งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการดำเนินงาน ซึ่งช่วยให้ครูพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่องและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Comfort Yemisi (2022) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารและการตัดสินใจส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของครูโดยตรง นอกจากนี้ Virgana (2022) ยังชี้ให้เห็นว่าการบริหารที่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมและประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดกรอบแนวคิดและสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 จำนวน 14 แห่ง รวมทั้งสิ้น 595 คน ในปีการศึกษา 2568 (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2568) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 234 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซีและมอร์แกน (กุลชลี จงเจริญ, 2566) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามศูนย์การศึกษาพิเศษ และสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของประชากรแต่ละศูนย์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ครอบคลุม 5 ด้าน และ 3) ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ครอบคลุม 6 ด้าน ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1961)

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือเริ่มจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้เกณฑ์ไม่ต่ำกว่า 0.50 (Gray et al., 2017) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความ

เชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.987 โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูเท่ากับ .951 และค่าความเชื่อมั่นของประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูเท่ากับ .889

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขออนุญาตอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างผ่านระบบออนไลน์ โดยจัดส่งลิงก์แบบสอบถามเป็นรายบุคคล พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระยะเวลา และแนวทางการตอบแบบสอบถาม จากนั้นติดตามการตอบแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และเตรียมนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติความถี่และร้อยละ วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารและระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์อิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารของครู

การมีส่วนร่วมในการบริหารของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	4.20	0.62	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.10	0.70	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.62	0.39	มากที่สุด
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.18	0.82	มาก
5. การมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์	4.38	0.54	มาก
รวมเฉลี่ย	4.26	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูศูนย์การศึกษาพิเศษมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.39) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.54) และต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู

ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้และการวางแผนการสอนเฉพาะบุคคล	4.42	0.47	มาก
2. ประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม	4.51	0.43	มากที่สุด
3. ประสิทธิภาพในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้	4.42	0.54	มาก
4. ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้	4.55	0.45	มากที่สุด
5. ประสิทธิภาพในการการพัฒนาตนเองและจิตวิญญาณความเป็นครู	4.47 4.54	0.45 0.51	มาก มากที่สุด
6. ประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง			
รวมเฉลี่ย	4.48	0.42	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูศูนย์การศึกษาพิเศษมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.45) รองลงมา คือ ประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.51) และต่ำที่สุด คือ ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้และการวางแผนการสอนเฉพาะบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.47) และประสิทธิผล ในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในภาพรวม (Y_{total}) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y_{total}
X_1	1	.838**	.483**	.829**	.652**	.585**
X_2		1	.523**	.872**	.510**	.583**
X_3			1	.618**	.533**	.722**
X_4				1	.688**	.771**
X_5					1	.702**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูทุกด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน (X_1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X_2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (X_3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_4) และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X_5) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในภาพรวม (Y) ในทิศทางเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_4) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสูงที่สุด ($r = .771$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (X_3) ($r = .722$) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X_5) ($r = .702$) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (X_1) ($r = .585$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X_2) ($r = .583$) ตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังพบว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูแต่ละด้านมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง ($r = .483-.872$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกิน .80 มี 3 คู่ อาจเกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นพหุ (Multicollinearity) ระหว่างตัวแปรอิสระ ดังนั้นควรพิจารณาค่าความทนทาน (Tolerance) และค่า VIF ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในขั้นตอนต่อไป

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ดังแสดงในตารางที่ 4

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรทำนาย ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย

Variable	B	SE	β	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
Constant	1.295	.194	–	6.691	.000	–	–
X ₄	.338	.045	.652	7.529	.000	.150	6.648
X ₃	.380	.047	.353	8.108	.000	.596	1.679
X ₅	.161	.038	.206	4.231	.000	.476	2.100
X ₂	-.166	.043	-.276	-3.879	.000	.224	4.473
R = .861		R ² = .742		R _{adjusted} = .737		SE _{est} = .218	

จากตารางที่ 4 พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารของครู 4 ด้าน โดยส่งผลทางบวก 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X₄) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (X₃) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X₅) และส่งผลทางลบ 1 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X₂) ทั้ง 4 ด้าน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในภาพรวม (Y) ได้ร้อยละ 74.20 (R² = .742) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X₄) ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูสูงที่สุด (β = .652) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (X₃) (β = .353) และ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X₅) (β = .206) ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X₂) มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ (β = -.276) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ซึ่งมุ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานหลักใน

สถานศึกษาได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการดำเนินงานขององค์กร ทั้งในด้านการวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินผล ส่งผลให้ครูเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานและมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มองว่าการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและสร้างความผูกพันต่อองค์กร (Cohen & Uphoff, 1980) รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประพนธ์ ศรีดี (2562) ที่กล่าวว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่บุคลากรมีโอกาสร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผลในการพัฒนางานขององค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่พบว่า การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งมุ่งศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า ครูมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูศูนย์การศึกษาพิเศษต้องปฏิบัติงานกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จึงจำเป็นต้องมีทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อม และการบริหารจัดการชั้นเรียนให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนแต่ละบุคคล ส่งผลให้ครูมีการพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กรที่มุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายขององค์กรและการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ (Steers, 1977) รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัครเดช ไม้จันทร์ (2560) ที่อธิบายว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสะท้อนถึงความสามารถในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยด้านการจัดการศึกษาในหลายบริบทที่พบว่า การจัดการชั้นเรียนและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ซึ่งมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการบริหารทำให้ครูมีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และรับรู้เป้าหมายขององค์กรอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ความรับผิดชอบ และความมุ่งมั่นในการพัฒนางานของตนเองและองค์กรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ระบุว่าการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร (Likert, 1967) รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมธ งามกนก (2564) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ

บุคลากรทางการศึกษา นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเชื่อมโยงระหว่างการบริหารองค์กรกับการปฏิบัติงานของบุคลากรในระดับปฏิบัติการ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ซึ่งมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารสามารถอธิบายประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูได้ในระดับสูง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการดำเนินงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาจะช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน มีการปรับปรุงพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง และสามารถยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของตนเองได้ อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจควรดำเนินการให้เหมาะสมกับบทบาทและบริบทขององค์กร เพื่อให้การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารองค์กรที่เน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนางาน (Robbins & Judge, 2017) รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2561) ที่กล่าวว่าการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ครูศูนย์การศึกษาพิเศษมีการมีส่วนร่วมในการบริหารและมีประสิทธิผลการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การดำเนินงาน และการรับผลประโยชน์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพการทำงานของครู ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจควรดำเนินการอย่างเหมาะสมกับบริบทการบริหาร เพื่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างยั่งยืน ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1) เชิงนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล ควรพัฒนาระบบการประเมินผลที่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในองค์กร และ ควรเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมในการบริหารกับระบบแรงจูงใจและผลตอบแทน เพื่อส่งเสริมขวัญกำลังใจและความผูกพันของครูต่อองค์กร 1.2) เชิงปฏิบัติการ ผู้บริหารควรจัดโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของครู โดยเฉพาะด้านการประเมินผลและการดำเนินงาน ครูควรมีบทบาทเชิงรุกในการมีส่วนร่วมในการบริหาร โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมการ

ทำงานเป็นทีม การสื่อสารอย่างเปิดกว้าง และการรับรู้ผลประโยชน์จากการทำงานร่วมกันอย่างเป็นธรรม และ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจควรดำเนินการให้เหมาะสมกับบริบทและความพร้อมของครู เพื่อให้เกิดผลเชิงบวกต่อการปฏิบัติงาน 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ประกอบด้วย 2.1) ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุหรือตัวแปรแทรกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่าง การมีส่วนร่วมในการบริหารกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู 2.2) ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เหมาะสมกับบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ 2.3) ควรศึกษาเปรียบเทียบผลของการมีส่วนร่วมในการบริหารในศูนย์การศึกษาพิเศษกับสถานศึกษาประเภทอื่น และ 2.4) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในกลุ่มสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกันเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณิศรทางการศึกษา พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กุลชลี จงเจริญ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2561). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประนอม ศรีดี. (2562). ระบบบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุพันธุ์ เขตฉั่น และ ธารินทร์ รสานนท์. (2566). ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ. วารสารการศึกษาพิเศษ, 18(2), 45–60.
- สุเมธ งามนก. (2564). ยุทธศาสตร์และการพัฒนานโยบายและการวางแผนแบบมีส่วนร่วมและความเป็นหุ้นส่วนในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2568). คู่มือแนวทางการดำเนินงานศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อัครเดช ไม้จันทร์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรม ติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- Comfort, Y. (2022). Teacher participation in school management and work effectiveness. *International Journal of Educational Management*, 36(4), 512–525.
- Gray, J.R., Grove, S.K. and Sutherland, S. (2017) *Burns & Grove's the Practice of Nursing Research: Appraisal, Synthesis, and Generation of Evidence*. 8th Edition, Elsevier, St. Louis.
- Likert, R. (1961). *The human organization: Its management and value*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Virgana. (2022). School management participation and teacher performance effectiveness. *Journal of Educational Research and Policy*, 14(2), 89–101.